

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY**

Warszawa, dnia 29/08 2024 r.

1001-1.024.67.2024

**Wytyczne Prokuratora Generalnego
w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych
prokuratury w zakresie prowadzenia spraw o przestępstwa przeciwko wolności
seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich z rozdziału XXV Kodeksu
karnego**

Realizując założenia, przyjętego uchwałą nr 204 Rady Ministrów z dnia 17 października 2023 r. (M.P. z 2023 r. poz. 1235), Krajowego Planu Przeciwdziałania Przestępstwom Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Małoletnich na lata 2023 – 2026, w celu zapewnienia sprawnego i prawidłowego prowadzenia postępowań karnych w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich z rozdziału XXV Kodeksu karnego, na podstawie art. 13 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. *Prawo o prokuraturze* (Dz. U. z 2024 r. poz. 390), przekazuję następujące wytyczne:

I. Zasady ogólne

1) Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury zobowiązane są do podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania przestępstwom przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich we wszystkich obszarach określonej przepisami prawa ich aktywności, obejmującej: prowadzenie i nadzorowanie postępowań przygotowawczych oraz sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądami, działania profilaktyczne, działalność pozakarną, udzielanie pomocy pokrzywdzonym, a także współpracę z właściwymi miejscowo okręgowymi lub lokalnymi punktami pomocy pokrzywdzonym

prowadzonymi przez uprawnione do tego podmioty w celu zapewnienia im niezbędnej pomocy.

2) W prokuraturach okręgowych wyznaczeni koordynatorzy zobowiązani są do aktywnej współpracy z koordynatorami z komend wojewódzkich Policji i Komendy Stołecznej Policji, z zarządów Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości i z oddziałów Straży Granicznej w celu podniesienia efektywności współpracy z tymi służbami oraz zapewnienia skuteczności i prawidłowości prowadzonych postępowań. Wyznaczony w Prokuraturze Krajowej koordynator zobowiązany jest do współpracy z wyznaczonymi funkcjonariuszami w Komendzie Głównej Policji, w Centralnym Biurze Zwalczania Cyberprzestępczości oraz w Komendzie Głównej Straży Granicznej. Współpraca koordynatorów - co do zasady - nie dotyczy czynności/konsultacji merytorycznych odbywających się w konkretnej sprawie.

II. Postępowanie przygotowawcze

1) W przypadku gdy z treści złożonego zawiadomienia o przestępstwie lub informacji powziętych z urzędu wynika uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa z rozdziału XXV Kodeksu karnego na szkodę małoletniego należy niezwłocznie wszcząć postępowanie przygotowawcze, przy czym kwalifikacja prawna czynu powinna być adekwatna do wszystkich ujawnionych okoliczności. Szczególnej wnikliwości wymaga ocena przesłanki z art. 303 k.p.k. w sprawach, w których zawiadamiającym jest jeden z rodziców małoletniego, pozostający najczęściej w konflikcie z drugim rodzicem małoletniego, w związku z trwającym lub zakończonym postępowaniem o separację, rozwód lub dotyczącym małoletniego dziecka w zakresie sprawowania władzy rodzicielskiej lub obowiązku alimentacyjnego. Nie można bowiem dopuścić do instrumentalnego wykorzystywania postępowania karnego w ramach konfliktu rodzinnego, gdy intencją zawiadamiającego staje się wyłącznie osiągnięcie korzyści w postępowaniu sądowym kosztem dobra małoletniego.

2) Zawiadomienie dotyczące zachowań popełnionych w obszarze właściwości różnych jednostek organizacyjnych prokuratury winno zostać rozpoznane w tej jednostce, do której wpłynęło, o ile dana jednostka jest jedną z jednostek właściwych miejscowo. Pozwoli to uniknąć bezzasadnego wszczynania sporów kompetencyjnych i umożliwi niezwłoczne rozpoznanie zawiadomienia, a w przypadku wszczęcia postępowania przygotowawczego – podjęcie stosownych czynności.

3) W przypadku gdy zawiadamiającym jest pokrzywdzony lub jego reprezentant, niezależnie od pisemnego pouczenia o prawach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, należy udzielić mu dodatkowych, szczegółowych informacji, dotyczących przysługujących mu uprawnień wynikających z *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej* (Dz. U. z 2024 r. poz. 424, ze zm.) oraz o możliwości uzyskania pomocy psychologicznej w przypadku zagrożenia dla zdrowia psychicznego, świadczonej przez podmioty, które otrzymały na ten cel dotację z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, ze wskazaniem listy tych podmiotów i określeniem sposobu kontaktu zgodnie z art. 10 *ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka* (Dz. U. z 2015 r. poz. 21). Informacji i pouczeń należy udzielać w sposób jak najbardziej zrozumiały, a w razie potrzeby wyjaśniać zgłaszane wątpliwości. W razie złożenia wniosku prokurator wzywa zobowiązany podmiot do udzielenia pomocy psychologicznej w terminie 14 dni od dnia wezwania.

4) Już na pierwszym etapie przeprowadzanych czynności należy ustalić wiek i stan zdrowia małoletniego, w tym uzyskać informację o próbach targnięcia się przez niego na własne życie w związku z zaistniałym na jego szkodę przestępstwem, a także pokrewieństwo i stosunek zależności małoletniego od sprawcy. W przypadku gdy sprawcą przestępstwa jest rodzic, oboje rodzice lub inne osoby sprawujące opiekę nad małoletnim (np. rodzice zstępczy) prokurator niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 98 § 2 k.r.o., występuje do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wyznaczenie reprezentanta dziecka, o którym mowa w art. 99 § 1 k.r.o. w zw. z art. 51 § 2a k.p.k. Natomiast w przypadku gdy

sprawcą jest osoba, która pozostaje lub pozostawała z jednym z rodziców małoletniego we wspólnym pożyciu - należy niezwłocznie po dokonaniu takich ustaleń skierować do właściwego sądu opiekuńczego zawiadomienie o potrzebie wszczęcia z urzędu, w trybie art. 109 § 1 k.r.o., postępowania w przedmiocie ograniczenia władzy rodzicielskiej poprzez wyłączenie rodzica od reprezentacji dziecka w zakresie toczącego się postępowania karnego, a następnie jeżeli zachodzą przeszkody, aby dziecko reprezentował drugi z rodziców, wnieść o ustanowienie reprezentanta dziecka w toku postępowania karnego, stosownie do art. 99 i n. k.r.o.

5) Prokurator, stosownie do treści art. 23 k.p.k., zobowiązany jest do poinformowania sądu rodzinnego o przestępstwie popełnionym na szkodę małoletniego w celu rozważenia środków przewidzianych w przepisach o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

6) Jeżeli w sprawie zachodzi konieczność przesłuchania pokrzywdzonego przez sąd, stosownie do treści art. 185a § 1 i 4 oraz art. 185c § 1a k.p.k., prokurator niezwłocznie kieruje do sądu wnioski w tym przedmiocie, a także w celu zminimalizowania ryzyka jego powtórnego przesłuchania wnosi równocześnie o wyznaczenie podejrzanemu obrońcy z urzędu w sytuacji, gdy sprawa znajduje się w fazie *in personam*, a podejrzany nie posiada obrońcy.

7) Jeżeli małoletni pokrzywdzony lub świadek jest osobą z niepełnosprawnością intelektualną lub osobą ze spektrum autyzmu należy każdorazowo rozważyć potrzebę przygotowania pokrzywdzonego lub świadka przez biegłego psychologa do czynności oględzin jego ciała oraz przybrania do tej czynności biegłego komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC).

8) Przed przystąpieniem do przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego należy zabezpieczyć niezbędny materiał dowodowy pozwalający na ustalenie stanu faktycznego, aby zminimalizować ryzyko ponownego przeprowadzenia czynności z udziałem małoletniego i zapobiec jego wtórnej wiktyimizacji.

9) Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego z udziałem psychologa powinno być w miarę możliwości przeprowadzane z udziałem psychologa ze specjalizacją z zakresu psychologii klinicznej dziecięcej. Prokurator zobowiązany jest do aktywnego uczestniczenia w czynności przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego z udziałem psychologa, dążąc również do ustalenia, czy wskutek zaistniałych okoliczności pokrzywdzony targnął się na własne życie, doznał naruszenia czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia, w tym psychicznego, oraz czy korzystał z pomocy lekarskiej.

10) Jeśli ujawnią się okoliczności, o których mowa w art. 182 § 1 k.p.k. lub art. 183 § 1 k.p.k., zasadą jest pouczenie małoletniego o treści tych przepisów. W przypadku skorzystania przez małoletniego z prawa do odmowy składania zeznań, w prowadzonych postępowaniach należy dążyć do wyjaśnienia okoliczności sprawy na podstawie innych dowodów, w tym dotyczących roli poszczególnych osób, sposobu działania podejrzanego i podejmowanych przez niego względem małoletniego pokrzywdzonego zachowań wyczerpujących znamiona konkretnego czynu zabronionego, a także spowodowanych tymi zachowaniami skutków w postaci np. targnięcia się przez małoletniego na własne życie, naruszenia czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia, w tym psychicznego. W takim przypadku należy niezwłocznie zabezpieczyć dokumentację lekarską, a następnie uzyskać opinię biegłego lekarza medycyny sądowej lub - stosownie do potrzeb - lekarza innej specjalności, zespołu biegłych czy też biegłego psychologa.

11) Pokrzywdzonego lub reprezentanta małoletniego pokrzywdzonego należy pouczyć o prawie wynikającym z treści art. 41a § 1a k.k. do złożenia wniosku o orzeczenie przez sąd wobec sprawcy zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania

się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego - również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.

12) W przypadku uzyskania informacji o planowanym wyjeździe małoletniego pokrzywdzonego do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej należy go poinformować o możliwości wydania, na jego wniosek, europejskiego nakazu ochrony, zgodnie z art. 611w k.p.k.

13) W sprawie, w której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stwierdzona u małoletniej pokrzywdzonej ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego, prokurator zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia sądu rodzinnego, chyba że wcześniej złożone w trybie art. 23 k.p.k. zawiadomienie obejmowało tę okoliczność. Postępowanie w takiej sprawie powinno być prowadzone, tak by wydanie przez prokuratora zaświadczenia będącego podstawą, zgodnie z art. 4a ust. 2 i ust. 5 zd. 2 *ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1575), do przerywania ciąży nastąpiło w terminie umożliwiającym wykonanie tego zabiegu w ustawowym terminie do 12 tygodni liczonego od początku ciąży, z uwzględnieniem czasu niezbędnego do wyrażenia, na podstawie art. 4a ust. 4 tej ustawy, zgody przez sąd opiekuńczy w przypadku małoletniej pokrzywdzonej poniżej lat 13.

14) Jeżeli materiał dowodowy uzasadnia dostatecznie podejrzenie, iż czynu dopuściła się określona osoba, należy niezwłocznie wydać postanowienie o przedstawieniu zarzutów i wykonać czynności procesowe z podejrzanym, a następnie podjąć decyzję w zakresie zasadności zastosowania wobec podejrzanego środka zapobiegawczego dającego gwarancję zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania przygotowawczego - w tym zwłaszcza nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego przez podejrzanego lub zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego lub do określonych osób na wskazaną odległość. Dodatkowo o wszczęciu postępowania

toczącego się przeciwko rodzicowi albo opiekunowi prawnemu lub faktycznemu o przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego prokurator, zgodnie z art. 21 § 1 pkt 4 w zw. z § 2 k.p.k., niezwłocznie zawiadamia sąd rodzinny właściwy dla miejsca zamieszkania małoletniego.

15) W przypadku zaistnienia przesłanek do uzyskania opinii o stanie zdrowia psychicznego podejrzanego w zakresie zaburzeń seksualnych prokurator niezwłocznie powołuje dwóch biegłych lekarzy psychiatrów i lekarza seksuologa (art. 202 § 1 i 3 k.p.k.). Nadto w sprawach o przestępstwa z art. 197-200b i art. 202 k.k. popełnione na szkodę małoletniego prokurator powołuje tych biegłych również w celu ustalenia stopnia prawdopodobieństwa ponownego popełnienia przez sprawcę przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnionego na szkodę małoletniego oraz wskazania, jakie działania muszą być podjęte w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa ponownego popełnienia tego rodzaju przestępstwa, a także ustalenia, czy sprawca wymaga terapii lub innych indywidualnych oddziaływań, a jeśli tak, określenia ich charakteru. Ustalenia stopnia prawdopodobieństwa ponownego popełnienia ww. przestępstwa dokonuje się także w sprawie o przestępstwo z art. 148 k.k. popełnione na szkodę małoletniego, jeżeli pozostaje ono w zbiegu z przestępstwem przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnionym na szkodę małoletniego - art. 22a ust. 1 i 2 *ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich* (Dz. U. z 2024 r. poz.560).

16) Prokurator zobowiązany jest reagować na wszelkie przypadki użycia gróźb lub przemocy wobec małoletnich pokrzywdzonych i świadków poprzez niezwłoczne podjęcie czynności zmierzających do wyjaśnienia tych okoliczności i w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa – wszcząć postępowanie przygotowawcze, a gdy zachodzą przesłanki, o których mowa w *ustawie z dnia 28 listopada 2014r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego*, po uprzednim uzyskaniu zgody pokrzywdzonego lub świadka – wystąpić do właściwego komendanta Policji o udzielenie odpowiednich do zaistniałej sytuacji środków ochrony i pomocy.

17) W razie ustalenia w toku postępowania przygotowawczego, że życie lub zdrowie dziecka jest bezpośrednio zagrożone – należy bezzwłocznie poinformować właściwego pracownika socjalnego w celu uruchomienia procedury określonej w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

18) Za każdym razem, gdy przemawiają za tym waga i okoliczności sprawy, decyzja kończąca postępowanie przygotowawcze, powinna być sporządzona przez prokuratora.

19) O zakończeniu postępowania toczącego się przeciwko rodzicowi albo opiekunowi prawnemu lub faktycznemu o przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego należy, zgodnie z art. 21 § 1 pkt 4 k.p.k., niezwłocznie zawiadomić sąd rodzinny właściwy dla miejsca zamieszkania małoletniego.

III. Postępowanie przed sądem

1) Uwzględniając przedmiot postępowania i ujawnione okoliczności zdarzenia, prokurator powinien każdorazowo przed rozpoczęciem postępowania sądowego ocenić przesłanki wyłączenia jawności rozprawy i w razie ich zaistnienia – złożyć stosowny wniosek.

2) W toku postępowania sądowego prokuratorzy powinni wykazywać szczególną aktywność procesową, m.in. w celu zapobieżeniu powtórnej wiktymizacji małoletniego, reagować na przejawy naruszania godności pokrzywdzonego lub świadka oraz wnosić o uchylenie pytań nieistotnych dla sprawy, mających na celu poniżenie lub ośmieszenie zeznającego, zaś w razie konieczności i przy spełnieniu ustawowych wymogów, w tym w przypadku uznania, że obecność oskarżonego mogłaby oddziaływać krępująco na jego zeznania, wnioskować o ich przesłuchanie po opuszczeniu sali rozpraw przez oskarżonego lub przy użyciu urządzeń technicznych

umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

3) Wnioski dotyczące kary winny być adekwatne do stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz uwzględniać dyrektywy wymiaru kary określone w art. 53 k.k., rodzaj oraz rozmiar ujemnych następstw czynu, a zwłaszcza cierpienia fizyczne i psychiczne małoletniego oraz potrzebę kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Wnioski o orzeczenie środków karnych o charakterze obligatoryjnym, tj. wyszczególnionych w art. 41 § 1a i 1b k.k. i w art. 41a § 2 i 3a k.k., powinny być sprecyzowane przy uwzględnieniu okoliczności sprawy i dobra małoletniego. Należy rozważyć złożenie wniosku o orzeczenie, na podstawie art. 43b k.k., środka karnego w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości, o ile nie naruszy to interesu pokrzywdzonego, a także o orzeczenie środków zabezpieczających określonych w art. 93a § 1 pkt 1, 2 i 3 k.k. w postaci elektronicznej kontroli miejsca pobytu, terapii lub terapii uzależnień, pamiętając, że można orzec więcej niż jeden taki środek. W przypadku zaistnienia przesłanek określonych w art. 93g § 3 k.k. prokurator wnosi o zastosowanie środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym. Dodatkowo w przypadku wniosku o orzeczenie kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania prokurator winien złożyć wniosek o oddanie oskarżonego pod dozór, o którym mowa w art. 73 k.k., oraz o orzeczenie względem oskarżonego adekwatnych obowiązków spośród określonych w art. 72 § 1 i § 2 k.k., w tym w szczególności obowiązku poddania się stosownej terapii. Stanowiska oskarżycieli publicznych w tym zakresie powinna cechować niezbędna, skorelowana z ciężarem czynów, surowość, a także dążenie do uzyskania przez pokrzywdzonego stosownej rekompensaty finansowej za doznaną krzywdę, w tym również na drodze postępowania cywilnego z uwzględnieniem przepisów *ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o Państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 325).

4) W sprawie, w której ustalono, iż dobro małoletniego zostało naruszone lub jest zagrożone z przyczyn leżących po stronie jego opiekuna prawnego, zwłaszcza gdy on

lub jego partner jest oskarżonym, prokurator winien wystąpić do sądu orzekającego z wnioskiem o złożenie do właściwego sądu rodzinnego, o którym mowa w art. 43c k.k., zawiadomienia zmierzającego do pozbawienia lub ograniczenia praw rodzicielskich lub opiekuńczych (o ile stosownych działań w tym zakresie nie podjęto już w toku postępowania przygotowawczego), a następnie przystąpić do postępowania prowadzonego w tym zakresie.

IV. Inne działania

1) Postępowanie przygotowawcze prowadzone o przestępstwo cechujące się wysokim stopniem społecznej szkodliwości winno być obejmowane zwierzchnim nadzorem służbowym. Obligatoryjnie zwierzchnim nadzorem służbowym należy objąć postępowanie, którego przedmiotem jest czyn skutkujący śmiercią małoletniego lub ciężkim uszczerbkiem na jego zdrowiu, a także gdy w związku z czynem małoletni targnął się na własne życie.

2) Materiał dowodowy (wydruki/zdjęcia/nagrania audio-wizualne) zawierający treści seksualnego wykorzystania małoletniego winien być przechowywany jako załącznik do akt głównych w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z nim przez osoby nieuprawnione. W przypadku zdigitalizowanych akt wskazany materiał dowodowy winien być umieszczony w odrębnej „teczce” zdigitalizowanej sprawy, którą należy wyróżnić znacznikiem wskazującym, że znajdują się w nim materiały wrażliwe.

Algorytm prowadzenia postępowań w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich popełnionych przez sieć Internet stanowi załącznik do wytycznych.

Niniejsze wytyczne wchodzi w życie z dniem podpisania.

PROKURATOR GENERALNY

Adam Bodnar

Załącznik do wytycznych Prokuratora Generalnego w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie prowadzenia spraw o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich z rozdziału XXV Kodeksu karnego

Algorytm prowadzenia postępowań w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich popełnionych przez sieć Internet.

Ze względu na swoją specyfikę przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich popełniane z wykorzystaniem Internetu wymagają wykonania poniższych czynności.

1. Utrwalenia zawartości strony internetowej poprzez dokonanie jej oględzin. Czynność ta może zostać przeprowadzona przy udziale biegłego z zakresu informatyki śledczej. Do protokołu oględzin należy dołączyć nośnik danych (płytkę CD/DVD/pendrive), na którym zostanie zapisany obraz strony internetowej. Należy przy tym poczynić ustalenia w zakresie funkcjonowania przedmiotowej strony oraz sposobu uzyskiwania do niej dostępu. Akces do tego rodzaju stron internetowych może wymagać autoryzacji użytkownika, następującej przykładowo w drodze zebrania odpowiedniej ilości plików „cookies”, pozyskanych poprzez wchodzenie na inne strony związane z pornografią dziecięcą. Potwierdzenie takiego modelu funkcjonowania strony zawierającej treści przedstawiające wykorzystywanie seksualne małoletnich, ukierunkuje sposób badania zabezpieczonych od sprawców nośników elektronicznych. Ponadto należy ustalić, czy dana strona funkcjonowała, jako platforma wymiany treści pedofilskich, czy umożliwiała anonimowe dodawanie komentarzy, dodawanie odnośników do forów internetowych, zdjęć, jaki był szczegółowy sposób autoryzacji użytkowników itp.;
2. Pozyskania danych dotyczących rejestracji nazwy domenowej ustalonej strony internetowej - jeśli adresem strony internetowej jest link skrócony przy pomocy serwisów skracających adresy URL (takich jak np. tiny.pl, cutt.ly, bit.ly), należy

ustalić właściwy adres strony internetowej (nazwę domenową), która została skrócona – sprawdzenia można dokonać na stronie serwisu służącego do skracania adresów URL;

3. Ustalenia za pośrednictwem baz WHOIS (np. www.centralops.net, w zakresie domeny .pl na stronie www.dns.pl, zaś w zakresie domeny .eu na stronie www.eurid.eu) danych powiązanych z rejestracją danej nazwy domenowej – daty rejestracji, abonenta i jego adresu e-mail, czy pośrednika w rejestracji domeny;
4. Ustalenia danych abonenta domeny (rejestrującego) od podmiotu prowadzącego rejestr (dla domeny .pl jest to NASK) i od rejestratora domeny (pośrednika w rejestracji nazwy domenowej); w zakresie ustalonej nazwy domenowej niezbędne do pozyskania dane obejmują w szczególności:
 - a. dane abonenta domeny, w tym m.in. adres e-mail, numer telefonu (danymi tymi dysponuje podmiot prowadzący rejestr lub rejestrator);
 - b. adresy IP, z których dany podmiot rejestrował domenę lub logował się do konta użytkownika domenowych (danymi tymi dysponuje rejestrator);
 - c. historię zamówień abonenta i informacje o wszystkich wykorzystywanych przez niego usługach (danymi tymi dysponuje podmiot prowadzący rejestr lub rejestrator, ale zakres danych będzie różny);
 - d. informacje o innych domenach zarejestrowanych przez tych samych abonentów lub zarejestrowanych przy użyciu tych samych danych adresowych, kontaktowych, w tym w szczególności numerów telefonów, adresów e-mail, adresów IP (danymi tymi dysponuje podmiot prowadzący rejestr lub rejestrator, ale zakres danych będzie różny);
 - e. dane dotyczące płatności za korzystanie z nazw domenowych (danymi tymi dysponuje rejestrator);
 - f. informacje o incydentach bezpieczeństwa teleinformatycznego, w których wykorzystano ustalone nazwy domenowe wraz z ich analizą

(danymi tymi może dysponować podmiot prowadzący rejestr lub rejestrator, ale zakres danych będzie różny); w zakresie domeny .pl w NASK, działa również zespół CSIRT NASK, który dysponuje informacjami o incydentach;

5. Ustalenia dostawcy usług hostingowych, udostępniającego serwer, na którym zapisana została strona internetowa lub na którym działa dana usługa, np. forum dyskusyjne itd. W zakresie dostawcy usług hostingowych niezbędne do ustalenia dane obejmują w szczególności: dane osoby, która zamówiła usługę hostingową (m.in. dane personalne, adresowe i kontaktowe, w tym adres e-mail i numer telefonu), historię zamówień realizowanych przez tę osobę i informację o wszystkich usługach użytkownika, informacje o płatnościach za zamówione usługi (w tym numery rachunków bankowych, potwierdzenia przelewu za usługę hostingową, faktury/rachunki wystawionych za świadczone usługi), zawartość konta hostingowego (kopia danych użytkownika) oraz logi połączeń do konta użytkownika z ustalonego okresu;
6. Pozyskania od administratora serwera numerów IP (wraz z numerami portów), z których dokonywano operacji na serwerze (np. czynności rejestracji konta u dostawcy, łączenia się z serwerem i przesyłania plików z pornografią dziecięcą itp.);
7. Pozyskania od dostawców usług internetowych wszelkich danych dotyczących ustalonych numerów IP (wraz z numerami portów);
8. Ustalenia tożsamości pokrzywdzonego, w tym nicków/identyfikatorów – pomocne mogą być np. metadane plików i zawarte w nich informacje o współrzędnych geograficznych miejsca wykonania zdjęcia, dacie wykonania zdjęcia, producencie aparatu cyfrowego czy modelu aparatu cyfrowego;
9. Ustalenia do jakich komputerów, telefonów miał dostęp pokrzywdzony oraz sprawca (numery seryjne, numery IMEI, nazwy systemów informatycznych zainstalowanych na urządzeniach);
10. Zabezpieczenia urządzeń, z których korzystał pokrzywdzony i na których mogą znajdować się dowody elektroniczne. Należy unikać żądań dostarczenia przez pokrzywdzonych dodatkowych zrzutów ekranów, czy plików ze zdjęciami, bądź

wykonywania jakichkolwiek operacji na urządzeniach elektronicznych, grożących bezpowrotną utratą dowodów. Przy zabezpieczeniu urządzeń, z których korzystał sprawca i na których mogą znajdować się dowody elektroniczne należy każdorazowo zapewnić udział w czynnościach biegłego z zakresu informatyki. W przypadku wyłączenia sprzętu komputerowego należy dokonać udokumentowania w formie fotografii lub filmu konfiguracji sprzętowej, ekranów komputerów, połączeń pomiędzy urządzeniami;

11. Pozyskania od podmiotu świadczącego usługi telekomunikacyjne wszelkich niezbędnych informacji dotyczących zaangażowanych numerów MSISDN, w tym danych dotyczących czasu i miejsca rejestracji (możliwość uzyskania monitoringu), zarejestrowanych innych usług, urządzeń współpracujących z danym numerem (identyfikacja po numerze IMEI);
12. Ustalenia, czy i w jaki sposób doszło do kontaktu sprawcy z małoletnim i w jakich okolicznościach, celem zabezpieczenia ewentualnego monitoringu, treści komunikatorów, poczty elektronicznej; należy zwrócić uwagę na identyfikatory/nicki, jakimi posługiwał się sprawca;
13. Pozyskania od podmiotu świadczącego usługę poczty elektronicznej danych dotyczących ustalonych kont poczty elektronicznej. W zakresie podmiotów świadczących usługi poczty elektronicznej niezbędne do ustalenia dane obejmują w szczególności: dane rejestracyjne, w tym dane osobowe i kontaktowe, adres do korespondencji, numer telefonu, datę założenia kont oraz aliasów (powiązanych alternatywnie adresów e-mail działających jednocześnie z przedmiotowym kontem), numery IP (wraz z numerem portu), z których były zakładane konta oraz aliasy, dokładne daty założenia kont, historię logowań (w tym wyodrębnienie logów do serwera pocztowego, obrazującego ruch do wskazanych skrzynek) oraz całą aktywność użytkownika konta poczty elektronicznej w trakcie trwania sesji internetowej, pliki „cookies” dla całej aktywności użytkownika, korespondencję mailową wychodzącą i przychodzącą na wskazane konta i aliasy (w tym również szkiców oraz danych zgromadzonych w zakładce załączniki), powiązania kont z innymi adresami mailowymi lub innymi usługami;

14. Pozyskania wszelkich danych od dostawców komunikatorów, np. WhatsApp, Messenger. O udostępnienie danych nie stanowiących treści przekazu (*non-content data*) można zwracać się bezpośrednio do tych podmiotów, z wykorzystaniem dostępnych kanałów wymiany informacji. Dane dotyczące treści przekazu, zazwyczaj wymagają wystosowania wniosku o międzynarodową pomoc prawną lub Europejskiego Nakazu Dochodzeniowego. Wszelkie instrukcje, w jaki sposób pozyskiwać dowody elektroniczne od poszczególnych zagranicznych dostawców usług, dostępne są m.in. na platformie Sirius, udostępnionej przez Europol;
15. Przeprowadzenia analizy otwartych źródeł danych (OSINT);
16. Powołania biegłego z zakresu badań antropologicznych lub biegłego lekarza seksuologa do oceny wieku osób utrwalonych na zabezpieczonym materiale. Znaczna część komunikatorów internetowych służących sprawcom do wymiany zakazanych materiałów posiada oprogramowanie, których rolą jest automatyczne uatrakcyjnienie wyglądu rozmówcy, co w pewnych sytuacjach utrudnić może obiektywną ocenę wieku ofiary;
17. Powołania biegłego z zakresu informatyki celem przeprowadzenia badań zabezpieczonych nośników danych; badanie takie powinno obejmować w szczególności wyszukiwanie charakterystycznych plików, fraz, poszukiwanie charakterystycznych programów typu P2P („peer-to-peer” – programy do wymiany plików w sieci), poszukiwanie informacji dotyczących wykorzystywanych komunikatorów, odzyskiwanie danych z dysku, informacji o tym, jakie strony internetowe przeglądał użytkownik, w jakich godzinach korzystał z Internetu oraz czy wytypowane pliki były katalogowane. Pozyskane dane, poza wartością dowodową, na późniejszym etapie postępowania mogą pozwolić na dokładną ocenę osobowości sprawcy biegłym z zakresu seksuologii, psychologii i psychiatrii.
18. W przypadku konieczności zabezpieczenia danych elektronicznych za granicą należy w pierwszej kolejności wystosować wniosek o niezwłoczne zabezpieczenia danych na podstawie art. 29 *Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości sporządzonej w Budapeszcie w dniu 23 listopada 2001 r.*

(Dz. U. z 2015 r. poz. 728) – tzw. freezing order, za pośrednictwem punktu kontaktowego w Centralnym Biurze Zwalczenia Cyberprzestępczości;

19. W przypadku, gdy przedmiotem śledztwa jest rozpowszechnianie materiałów przedstawiających seksualne wykorzystanie małoletnich, należy dążyć do ustalenia osób uzyskujących przedmiotowe materiały.

W prowadzonych postępowaniach w powyższej kategorii spraw istotne jest źródło, które stanowiło podstawę do jego zainicjowania.

W pierwszej kolejności należy wskazać bazę ICSE (*International Child Sexual Exploitation Database*). ICSE to administrowana przez Interpol baza danych zdjęć i nagrań wideo obrazujących wykorzystywanie seksualne dzieci. Jest ona narzędziem wywiadowczym i śledczym, które umożliwia funkcjonariuszom udostępnianie danych dotyczących przypadków niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych. Korzystając z oprogramowania do porównywania obrazów i filmów, śledczy są w stanie powiązać ofiary, sprawców i miejsca. Baza danych pozwala uniknąć powielania działań informując, czy seria obrazów została już odkryta lub zidentyfikowana w innym kraju lub czy ma podobne cechy do innych obrazów. Umożliwia również specjalistom wymianę informacji i dzielenie się danymi z funkcjonariuszami na całym świecie. Analizując treści cyfrowe, wizualne i dźwiękowe zdjęć i nagrań wideo, eksperci ds. identyfikacji ofiar mogą znaleźć wskazówki, zidentyfikować wszelkie nakładające się na siebie sprawy i połączyć swoje wysiłki w celu zlokalizowania ofiar niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych.

Ponadto podstawę do zainicjowania postępowania przygotowawczego może stanowić zgłoszenie dotyczące seksualnego wykorzystywania dzieci pochodzące od NCMEC. To prywatna organizacja non-profit, założona przez Kongres Stanów Zjednoczonych. Do jej podstawowych zadań należy między innymi lokalizowanie dzieci zaginionych oraz niesienie pomocy dzieciom wykorzystanym fizycznie i seksualnie, a także obsługa tzw. CyberTipline (CTR), który powstał w celu przetwarzania zgłoszeń dotyczących wykorzystywania seksualnego dzieci i pornografii dziecięcej. Zgłoszenia pochodzą przykładowo od dostawców usług internetowych odpowiedzialnych za Messenger, Youtube itp. Po dokonaniu weryfikacji zgłoszenia,

informacje nim objęte są następnie przekazywane do właściwych organów ścigania. Do Policji trafia wówczas raport ze zgłoszenia, zawarty w pliku PDF, zawierający istotne informacje, w tym datę zgłoszenia, ilość zaraportowanych plików, dane zgłaszającego, datę i godzinę popełnienia przestępstwa, dane podejrzanego, tj. adres e-mail i zidentyfikowany numer telefonu, a nawet imię i nazwisko, a także często informacje o zakwalifikowaniu zgłoszonego materiału, jako zawierającego wykorzystywanie seksualne małoletnich, informacje o raportach powiązanych, czy wykaz logowań sprawcy. Zgłoszenie to zawiera również materiał źródłowy w postaci poszczególnych plików zawierających prohibity. Tak pozyskane zgłoszenie podlega dalszej weryfikacji przez Policję w trybie art. 20c *ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 145). Materiały uzyskane przez prokuratora tą drogą, na podstawie art. 20c ust. 6 wskazanej ustawy mogą następnie zostać w drodze decyzji włączone w poczet materiału dowodowego prowadzonego śledztwa.

Każde znajdujące się w bazach zdjęcie i materiał wideo jest oznaczane tzw. PhotoDNA – haszem - ciągiem znaków wygenerowanym na podstawie algorytmów kryptografii. Dla każdego nowego elementu wyliczane jest PhotoDNA i następnie porównane z bazą. Posługiwanie się w toku czynności wykrywczych haszem zdjęcia/filmu zamiast zdjęciem/filmem daje możliwość szybkiego ustalenia, czy badany materiał dowodowy, obrazuje seksualne wykorzystanie małoletniego.

